

MIRELA ROZNOVEANU

De la Operă la Poezie-- Cuvântul ca o formă de libertate

Lucia Cicoară Drăgan-- În dialog cu sufletul meu,
Editura Amurg, 2023

Pe Lucia o știu de când copiii noștri erau mici, locuiam pe Șoseaua Alexandriei, părinții încă trăiau, iar serile mergeam la Operă să o ascult cântînd. Am scris romanul *Platon* studiînd cu Lucia partitura operei *Carmen* de Bizet pe care ea o interpreta pe scena Operei române. Nu știu cum aș cânta pe scenă, deși în anii timpurii ai adolescenței visam să ajung solistă de operă, dar Lucia, o mezzosoprană de mare talent și forță, s-a încumetat să facă pasul spre literatură ceva mai târziu în cariera ei artistică. Și asta pentru că ceea ce are de împărtășit trece dincolo de spațiul scenei.

Ne-am împrietenit în troleibuzul 96 care făcea legătura dintre Șoseaua Alexandriei, dincolo de Calea Rahovei, și Operă. Apoi ne-am pierdut una de alta trei decenii, timp în care Lucia a avut grijă de cărțile mele lăsate în urmă, una din ele fiind romanul *Viața pe fugă*.

Vocea ei profundă, dramatică, puternică, cu nimic mai prejos de vocile solistelor de la Metropolitan Opera din New York, m-a urmărit ori de câte ori am mers la Met la un spectacol. De fapt Luciei nu i-a păsat de contracte cu Met sau Scala din Milano. A fost fericită cu turneele europene și scenele din România. Când a avut de ales Scala, cu ani de separare

de familie, ea a ales familia. O altă prietenă a mea, Aurora Cornu, a făcut la fel. Când a avut de ales între Hollywood și bărbatul ei Aurel Cornea, ea l-a ales pe Aurel. Pe prima pagina din *The New York Times* cu *Genunchiul Clarei* în februarie 1971, cu o cariera de film internațional înainte, Aurora a luat avionul de la New York spre Paris și nu spre Hollywood, California.

Ceea ce a condus-o în viață pe Lucia a fost plăcerea de a-i face fericiți pe cei care o ascultă în sala de spectacole și de a-i face fericiți pe cei pe care îi iubește și o iubesc. Este greu să găsești un artist care nu vrea glorie absolută. De obicei artiștii sunt egoiști și sacrifică totul. Cartea de față oferă crâmpie din acest mister al divei în dialog cu sinele.

Soliști de operă care scriu literatură nu este apoi un fenomen nou. *The Inner Voice: The Making of a Singer* de René Fleming, este una din cărțile la care mă refer, ca și la aceea a Catarinei Hancock, poetă și solistă de operă din Lexington, Kentucky care de curând a publicat *I Gave Myself The World*, volum de poeme care evidențiază frumusețea analizei introspective și armonia, aș zice conflictuală, dintre arta cântului și a scrisului. Ca și în cazul cărții de față, poemele sunt o conversație între arta sufletului exersat în muzică și arta poeziei, cu toate sinuozitățile inerente. În *The Monster I Am Today*, faimoasa solistă de operă Leontyne Price vorbește despre viața transpusă în vers și operă. Jacqueline Cobian West, o altă cântăreață de operă recunoscută, a devenit în paralel poetă și autoare de romane de success. Nu m-am gândit niciodată că muzica este coercitivă și că, de fapt, cuvântul este o formă de libertate. Dar pe scenă, într-adevăr, solistul de operă trăiește într-o chingă monstruoasă-- aceea a partiturii, care trebuie interpretată perfect, a vocii care trebuie să sune perfect, a mișcării scenografice perfecte, a concordanței cu orchestra, indicațiile regizorale, ansamblul și ceilalți soliști cu care interacționează. O măsură greșită, o notă falsă, o intrare ratată și tot echilibrul muzical se prăbușește. Pentru un solist obligat prin definiție să respecte regulile de fier ale interpretării muzicale și scenice, cuvântul este într-adevăr o formă de libertate.

Dar mai este ceva special pe care vreau să îl amintesc aici și anume relația dintre solistul de operă și libretele pe care le rostește muzical pe scenă și care

îi modelează practic subliminal expresia verbală. Opera, se spune, este ultimul refugiu al stilului înalt. Atât muzical cât și liric. Silabele libretului operei sunt importante, ele dau solistului abilitatea de a cânta, de a-și trimite vocea către imensitatea sălii de spectacol.

Legătura dintre poetul-libretist, compozitor și solist este indestructibilă. Nu era deci posibil ca libretele operelor interpretate peste trei decenii pe scenele operelor să nu își lase amprenta în textele pe care Lucia Cicoare Drăgan le vede ca pe o eliberare de sunete și constrângerile scenei. Majoritatea poemelor ei sunt practic fundamente textuale lirice pe care în viitor se vor crea sau compune lieduri. Solistă de operă și mai nou regizor de operă, Lucia este și compozitor. Cred că în final va trebui chiar ea să scrie muzica acestor lieduri. Poemele de față sunt texte pentru lieduri sau fragmente de librete ale unor opere posibile.

Rîndurile cu care se deschide cartea constituie un imn, un *te deum* de mulțumire--*Mulțumirea a bătut la poarta mea / Și tare mult m-a-nveselit venirea ei / De multe ori pe drumuri porneam /S-o caut, să-mi cer iertare /Că n-am știut niciodată/ Să-i zâmbesc. // Tremură anul care trece/Ce repede te-ai dus anul meu frumos/Te regret acum și mâine și poimâine /Și de-acum mai tot mereu/ Lumea este sunet. /Doamne-Îți mulțumesc! /Văd acum un cer splendid / Chiar de nu e tot senin/Vreau s-ascult mereu, mereu, / Simfonia timpului meu. Lumea fiind sunet, iar timpul fiecăruia dintre noi practic o simfonie unică, nu ne putem oare imagina acele sunete polifonice ale simfoniei personale?*

Lieduri reale urmează în avalanșă -- *Chiar și eu mă-întreb și-acum /De ce mereu, mereu adun, /Spini și lacrimi pe-al drum/Când e viața doar o boare /Doar tresari și ea dispare. (Și iată-mă ajunsă);Vreau s-aprind din nou în mine / Minunea visului pierdut. /Vreau să-mi fac din zâmbet scut, / Vreau s-alerg cu bucurie / În poiana primăverii / Să-mi culeg spre amintire / Toate florile de gând. (Popas). Comuniunea cu natura, sentimentul trecerii, invocarea baladei se transcriu în texte pe care se pot chiar compune balade: *Protectorul mioarelor / Să redai păstorilor /Dragostea cântărilor. /Cântă vântule prin trestii/Syrinxului să-i dai de veste / Și să-i spui că bietul Pan / Prea împovărat de ani/ Te mai caută și acum, / Meșterind cu dar ceresc / Cântec**

dulce românesc. (Speranță)

Alte lieduri stau ascunse în confesiunea lirică -- *Poartă-mă Doamne, / În pașiștea frumoasă / Cu susur de izvor / Și miresme de flori. /Poartă-mă Doamne, /Undeva, departe, /Unde răul nu m-atinge /Numai gândul bun și dulce. / Poartă-mă Doamne-ntruna / Să ascult mereu, mereu /Muzica din universul meu. (Dorință); *Bucură-te dimineața, /Când ți-e dat ca s-o mai vezi, /Bucură-te ziua, /Când saluți lumina, /Bucură-te seara, /Când săruți iubirea, /Bucură-te noaptea, /Când se-adună pacea, /Bucură-te mereu, că poți vorbi /Cu Dumnezeu. /Pâinea s-o împarți cu-ai tăi, /Bucurie, fericire. (Bucură-te)**

De ce scriu? explică scrisul ca o eliberare din sclavia scenei. A fi om și mai ales om liber este egal cu posibilitatea de a te exprima și prin cuvinte, nu doar prin sunete, de a exprima și sentimentele personale nu doar pe acelea înscrise în partitura muzicală -- *De ce mă-ntrebi, /De ce scriu? /Scriu o vreme pentru mine /Fiindcă viața mi-a fost dată /Să fiu sclava scenei mele. /Ani la rând am colindat /Printre partituri splendide. /M-au atras ca prin minune /Până n-am vorbit cu nimeni /Doar cu ele viețuiam. /... Asta-i viața de artist /Mută și ascultătoare; /Dar când intri-n libertate /Vrei să te afirmi ca om /Să te-exprimi prin cuvinte, /(...) Nu-i orgoliu, nu-i trufie /Dară sufletul meu spune /Că mă simt acum mai bine /Când arunc dureri din mine...*

Alte fundamente textuale lirice pentru compoziția unor lieduri precum **Clipă dulce** (*Clipă dulce tu ne dăruiești / Miracol de iubire. / Clipă dulce când te duci / Vâl din lumi de vis alungi. / Clipă dulce de-aș putea / Te-aș păstra /Clipă dulce nu pleca...*), **Dulce pasăre măiastră** (*Dulce pasăre măiastră /Tot mai scurt e zborul tău... /Ce-ai pățit.../ Ai obosit... /Unii tot se miră-ntruna /Că mai vreau să mă înalț; /M-au și prins în colivie /Să mai stau să m-odihnesc, /Dar eu tac și prind putere /Gratiile să zdrobesc.*), **Valul val** (*Neliniștea îmi sfarmă / somnul, /Zgomotul în cercuri alungă /Muzica de val. /Tu mă-nsoțești în călătorii nocturne, /Fredonându-mi muzica de val. /Cum să fac auzul să-l astup /Pe tine să te-ascult? /Tu te înlănțui în muzica de val /Sfidând vacarmul. /Și eu ascult valul val ...) chiar obligă -- cel puțin pe mine -- să imaginez muzica pe care vor fi interpretate.*

Avem în față jurnalul liric al unei voci și o colec-

ție de fundamente textuale lirice pentru muzica de lieduri. Chiar dacă a vrut să se elibereze de muzică prin cuvânt, Lucia a ajuns până la urmă tot la muzică. Sper să ascult într-o zi liedurile compuse de Lucia Cicoare Drăgan pe propriile ei texte, în interpretarea vocii ei profunde, cu un timbru inegalabil, de o bogăție și profunzime unică.

